

evenwel om goederen die een aanzienlijke waarde vertegenwoordigden, dan kon het tot een beroep komen op de Afdeling Rechtspraak. Wij hebben er geen denkbeeld van, hoe vaak er gedingen zijn geweest waarbij dergelijke goederen de inzet vormden, maar het staat voor ons vast dat zij maar een klein deel vormden van datgene wat de Joden door de bezetter was ontfroefd – H. A. J. van Schie, een medewerker van het Algemeen Rijksarchief die zich speciaal in dit aspect van het rechtsherstel heeft verdiept, schatte in '84 dat de totale materiële schade die de Joden berokkend was (een combinatie van de systematische roof met het verlies van goederen die men daaraan had trachten te onttrekken) f650 tot f700 mln heeft bedragen.¹

Voordat wij nu de pogingen tot het ongedaan maken van die roof gaan beschrijven, dienen wij aandacht te besteden aan twee soorten werkzaamheid van de Afdeling Rechtspraak die met heel andere onderwerpen te maken hadden: zaken van huwelijksrecht en erfeniskwesties. Wij geven er voorbeelden van.

Een niet-Joodse vrouw had tijdens de bezetting kinderen gekregen van een Joodse man met wie zij had zullen trouwen maar dat huwelijk was wegens de Jodenvervolgving uitgesteld. De man was gedeporteerd en omgekomen. Een van de Amsterdamse Kamers van de Afdeling Rechtspraak bepaalde in mei '48 dat de kinderen wettige kinderen waren.

Een Joodse vrouw was gehuwd geweest met een half-Joodse man en dat huwelijk was in december '41 ontbonden omdat toen reeds gebleken was dat half-Joden minder gevaar liepen dan z.g. *Volljuden*. Van het echtpaar was evenwel de man gedeporteerd: naar Theresienstadt en vandaar naar Auschwitz waar hij was omgekomen. Een van de Haagse Kamers bepaalde in december '50 dat de vrouw het vruchtgebruik kreeg van de gehele nalatenschap van de overleden man.

Naar aanleiding van een tweede 'onechte' scheiding bepaalde een van de Amsterdamse Kamers in december '47 dat de niet-Joodse vrouw van een Joodse man die in overheidsdienst was geweest en van de deportatie

spulletjes van de familie van Gelder te hebben en nooit spulletjes van hen te hebben gehad. Linie en de chauffeur kwamen niet verder dan de deur. 'Niks heb ik van jullie, hoe kom je erbij, niks, hoor je dat goed? En nu weg, eruit!' De woorden troffen het meisje als een steen tegen het hoofd. Zelfs de laatste herinneringen aan haar vermoorde familie waren haar niet gegund. Huilend leunde ze tegen de chauffeur. Het kòn niet waar zijn! Het was alsof de Duitsers terug waren. Maar de politie zei dat er geen bewijs was en dat ze het zo maar moesten laten.' (C. Enkelaar: *Van onze speciale verslaggever. Een autobiografische reportage*, dl. I (1981), p. 164.)

¹ H. A. J. van Schie in *Dutch-Jewish History* (1984), p. 403.